

Tomai Tibor

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

1. Járjék meg BUDAPESTET!

Cím:

A Sztálin-út

Forrás:

Esti lap

1952. 7. 27.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy:

725.092.1

Hely:

Sztálin út

Idő:

"1868/1952"

Személy:

Helyszám:

1385 — All. Karpinszk

1868-ban kezdtek foglalkozni azzal a gondolattal, hogy sugárutat építenek a Városliget irányába. A sugárutak alkalmazása Széchenyi elgondolása volt. Már a régi Pesten is találunk sugárutakat, mint a Váci-út, Kerepesi-út, Soroksári-út.

Az új sugárút a Lánchíd folytatása lett volna, a közvetlen vonalvezetést azonban nem tudták megoldani, mert ennek a Bazilika úját állta. Ez a fő oka annak, hogy az Andrássy-út nem a Lánchídnál kezdődött. A sugárút tervszövege 1870-ben került a parlament elé. Lukovics Sebő ellenzéki képviselő — bár kivánatosnak tekintette Pest szépítését — a sugárút építését spekulációnak tartotta. Szerinte a kapzsi spekulánsok szószólója maga Andrássy gróf, a miniszterelnök.

A tervet azonban mégis elfogadták, de a sétaúthoz telkeket kellett szerezni. Felhívték a közlekedési minisztert, Tisza Lajost, eszközölje ki a kisajátítást. És Tisza készségesen részt vett a korrupcióban. Az építkezés megkezdését 1872—73-ra tervezték. Felhívték Ybl Miklóst és Linzbauer Istvánt, hogy egyes háztömbökről készítsenek tervvázlatot.

1872-ben az Erlanger-bankház és a megalakítandó Általános Magyar Munkálpárti Hitelintézet alapítói tervszöveget nyújtot-

ak ut az elnökségnek, melyben kifejtik, hogy megveszik a sugárút valamennyi kisajátított telkét, s azokat a jövőben háztelkeknek használják fel. A kormány tehát máris keresett a sétaút építésén. A vállalkozók közelezték magukat, hogy a sugárutat öt, a mellékútjait pedig tíz év alatt beépítik.

Az 1873-as pénz- és hitelválság megnehezítette az építkezéseket s a helyzet még 1875-ben sem fordult kedvezőbbre, s így csak 1876-ban kezdték meg a telkek felmérését és becslését. 1876-ban már majdnem teljesen befedték az úttestet fakocakkal, a járdákat aszfalttal, az útburkolat azonban csak 1884-ben készült el véglegesen.

A sugárútnak nevet kellett adni. Ugy határoztak, hogy mivel a sugárút építésének gondolata Andrássy Gyula grófé, a spekuláció fővezéréé volt, hát nevezzék el róla az utat. A sugárútra közlekedést is kellett biztosítani. A Városi Villamosvasút Részvénytársaság javasolta, hogy építsenek egy földalatti vasutat. Az európai kontinens első földalatti vasútja 1896 április 11-re el is készült, természetesen nem azzal a céllal, hogy a dolgozók kényelmét szolgálja, hanem a tőkés és feudális arisztokrácia luxusigényeinek kielégítését.

Az 1919-es proletárdiktatúra idején nagy változások történtek az út életében. Az úton a földalatti mellett omnibusz is közlekedett. Ezek az omnibuszok vitték a munkásokat munkahelyükről haza, hogy ezzel is kényelmesebbé tegyék a közlekedést. 1919 május elsején hatszáz ezer ember vonult végig a feldíszített Andrássy-úton, a szabad májusi ünnepre. A Körönd négy szobrát földgömbbel vonták be, az út végén hatalmas emelvényt építettek. Itt tartotta ünnepi beszédét Landler Jenő. Ezen a napon az Operában szabadelőadást tartottak, s az úton nagy futóversenyt rendeztek.

A proletárdiktatúra elfojtása után ismét bevonult az úri gőg az Andrássy-útra. A fényes villákban a főúri osztály az ország jüggetlenségét árulta.

Az út történetének legdicsebb napjai közé tartozik az a nap, amikor a dicsőséges Szovjet Hadsereg csapatai 1945 január 13-án felszabadították. Ezen az úton ünnepelte először az ország népe az első szabad május elsejét. Ötszáz ezer fnyi embertömeg hullámzott az Andrássy-úton a Hősök tere felé, hogy meghallgassák Rákosi Mátyás elvtárs beszédét. A magyar nép hálája és szeretete jeléül az újjáépített utat a felszabadulás emlékére a népek nagy tanító-mesteréről, Sztálin elvtársáról nevezte el.

Tomai Tibor